

07.05.2019

Asia/5

§ 86

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Fatim Diarran valtuustoaloitteesta koskien Unicefin Lapsiystävällinen kunta -mallia

HEL 2019-001427 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Sosiaali- ja terveyslautakunta jätti asian yksimielisesti pöydälle jäsen Kati Juvan ehdotuksesta.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Tarja Saarinen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 48248
tarja.saarinen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta antaa seuraavan lausunnon valtuutettu Fatim Diarran ym. valtuustoaloitteeseen koskien Unicefin Lapsiystävällinen kunta -mallia:

"Sosiaali- ja terveydenhuollossa lapsiin liittyviä asioita säätelevät terveydenhuoltolaki ja sosiaalihuoltolaki sekä erityislainsäädäntö, joilla pyritään järjestämään lapsen terveellinen ja turvallinen kasvuympäristö sekä huolehtimaan fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta kasvusta ja palveluista eri ikäryhmille.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten eettiset periaatteet perustuvat ihmisarvon ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen.

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Helsingin kaupunkistrategiassa keskeisenä painopisteenä on lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaaminen ja syrjäytymisen ehkäisy. Helsingissä on uusi hyvinvoinnin ja terveyden yhteisen edistämisen (HYTE) toimintatapa, joka kokoaa toimialat edistämään väestön hyvinvointia ja

terveyttä. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen on yksi Helsingin HYTE-toiminnan painopisteistä, ja siihen liittyvää verkostojen työtä kehitetään parhaillaan. Lisäksi kaupungin HYTE-koordinaattorin tehtäviin sisältyy monialaisten verkostojen yhteistyön edistäminen. Terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen tähtäävä HYTE-toiminta edistää perusoikeuksien ja yhdenvertaisuuden turvaamista.

Lastensuojelulakiin perustuva lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on osa Helsingin kaupungin toimialojen yhteistä hyvinvointisuunnitelmaa, jonka avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten ja nuorten hyvinvointia. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin seurantaan tullaan kehittämään osana HYTE-raportoinnin kehittämistä. Vuonna 2017 Helsingissä on kehitetty lasten hyvinvointitiedon seuranta. Tuolloin lasten hyvinvoinnin jäsentämiseksi valittiin YK:n lasten oikeuksien sopimuksen keskeiset periaatteet.

Lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen on ollut keskeinen kehittämisen kohde, ja osana tuota työtä on rakennettu muun muassa nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruuti. Ruuti-järjestelmä on osa Helsingin osallisuusmallia, ja sen toteuttamiseen osallistuvat kaupungin kaikki toimialat.

Nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn tähtäävän MUKANA-ohjelman tavoitteena on systeemisten ratkaisujen löytäminen nuorten ylisukupolvisen syrjäytymisen katkaisemiseksi. Myös Helsingin kaupungin liikkumisohjelma tukee osaltaan mahdollisuuksia terveelliseen elämään ja sitä mahdollistavaan ympäristöön.

Helsingin sosiaali- ja terveystoimiala on ollut mukana kansallisessa lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa (LAPE), jossa on kehitetty kattavasti lasten, nuorten ja perheiden palveluita ja palvelurakenteita. Lasten ja nuorten osallisuus on ollut yksi kantava teema LAPE-kehittämisessä. LAPE Helsinki -ryhmässä on ollut mukana nuorten edustus.

Sosiaali- ja terveystoimiala uudistaa palvelujaan asiakaslähtöisemmiksi. Helsinkiläisten lasten hyvän kasvun ja kehityksen turvaamiseksi on luotu perhekeskustoimintamalli, joka mahdollistaa lapsiperheille kattavasti tukea ja apua kaikille tarjottavista peruspalveluista varhaiseen tukeen sekä tarpeen mukaan aina erityispalveluihin asti. Esimerkiksi perheen, päivähoidon ja neuvolan kanssa yhteistyössä toteutettava moniammatillinen yhteistyön Hyve4-malli mahdollistaa varhaisen puuttumisen ja lapsen oikea-aikaisen tukemisen. Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseksi perhekeskusten rakentaminen on aloitettu Itä-Helsingistä alueen väestön tarpeiden perusteella. Perhekeskusten suunnitteluun on osallistettu erityisesti pikkulapsiperheiden vanhempia. Perhei-

den toiveita on huomioitu muun muassa tilojen ja toiminnan suunnittelussa ja järjestöyhteistyön rakentamisessa.

Myös Helsingin lastensuojelussa lasten, nuorten ja asiakasvanhempien osallisuuden ja asiakkaiden oman toimijuuden vahvistaminen on nähty tärkeänä ja siihen on kiinnitetty huomiota pitkäjänteisesti. Lastensuojelussa on parannettu lastensuojelun ammattilaisten edellytyksiä lapsen ja perheen osallisuuden vahvistamiseen. Henkilöstöä koulutetaan säännöllisesti eri-ikäisten lasten kuulemisen ja kohtaamisen vahvistamiseksi. Lisäksi on kehitetty ja otettu käyttöön lapsi- ja perheystävällisiä työmenetelmiä, jotka vahvistavat lapsen kuulemistä tuen tarpeesta ja omasta elämäntilanteesta.

Lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen

Helsingin osallisuus- ja vuorovaikutusmallin keskiössä on kaupunkilaisten yhdenvertainen osallisuus, jolloin kaikenikäisten asiakkaiden osallisuutta edistetään monipuolisesti. Osallisuus- ja vuorovaikutusmallin periaatteiden mukaisesti asiakkailta kootaan palautetietoa ja hyödynnetään sitä palveluiden kehittämisessä. Toimialalle saadaan kevään aikana uudet pikapalautelaitteet, joilla palautetta voidaan kerätä myös mobiilisti. Palautetta on kerätty jo kouluterveydenhuollossa, lastensuojelun palveluissa ja muun muassa lastenkodeissa. Kaikessa toiminnassa huomioidaan erityistä tukea tarvitsevat asiakkaat, joista monet ovat nuoria.

Lastenkotitoiminnassa on kehitetty malli, jossa lapset osallistuvat hoito- ja kasvatussuunnitelmansa tekemiseen arvioimalla oman hoitonsa vaikuttavuutta. Arviointitietoa käytetään myös toiminnan johtamisessa ja kehittämisessä. Osana LAPE-muutosohjelmaa lastenkodeissa on kehitetty yhteisön kokemuspeliä, joka otetaan käyttöön kaikissa Helsingin lastenkodeissa. Peli tukee lasten ja ohjaajien vuorovaikutusta, minkä avulla lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa lähiyhteisöönsä. Naulakallion lastenkodissa valmistellaan yhteistyössä lastenkodissa asuvien lasten ja Lastensuojelun keskusliiton kanssa lasten omavalvontasuunnitelmaa.

Nuorten osallisuus lastensuojelun palvelujen kehittämisessä ja arvioinnissa toteutuu systemaattisesti myös nuorten kokemusasiantuntijaryhmien kautta. Esimerkiksi sijoituksen sosiaalityön yksikössä on kevästä 2014 alkaen toiminut perhehoidon nuorten kokemusasiantuntijaryhmä Stadin Vahvat Vaikuttajat. Lastenkotiin sijoitettujen lasten Nuorten Forumi on kokoontunut säännöllisesti vuosia. Nuoret valitsevat itse kehittämisen painopisteet.

Sosiaali- ja terveystoimen nuorten palveluissa on ehkäisty nuorten syrjäytymistä ja alueiden välistä eriytymistä uusilla osallistavilla kokeiluilla

2ME-hankkeessa. Hankkeessa kokeillaan uudenlaisia toimintamuotoja, joilla voidaan vastata nuorten tarpeisiin ja toiveisiin sekä kehitetään olemassa olevien palvelujen toimivuutta ja helpotetaan niihin ohjautumista, esimerkiksi ajanvarauksettoman neuvonnan avulla.

Helsingin nuorisoneuvoston nuorten kanssa tehdään suunnitelmallista yhteistyötä, nuoria kuullaan ja tavataan säännöllisesti. Nuorten osallistumisen ja kuulemisen sekä nuorten tietämyksen lisäämiseksi Helsingin kaupungin johtoryhmän linjauksen mukaan toteutetaan keväällä 2019 nuorisoneuvoston edustus lautakunnissa -kokeilu. Kokeilu koskee kaupungin kaikkia neljää toimialalautakuntaa. Kokeilun onnistumista tul- laan arvioimaan kaupunkitasoisesti kesäkuussa 2019.

Helsingissä on ollut jo kymmenen vuoden ajan käytössä kaupunkita- soinen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arvioinnin ohjeistus. Arviointiin on ollut sisäänrakennettuna lapsivaikutusten arviointi. Kaupunkitasoista ennakoarviointimallia kehitellään parhaillaan kaupungin keskushallin- nossa.

Lapsivaikutusten arviointia kehitetään sosiaali- ja terveystoimessa, jon- ka käyttösuunnitelmaan kirjatun tavoitteen mukaisesti lastensuojelussa tehdään vuonna 2019 selvitys ja suunnitelma edellytyksistä siirtyä yh- dennettyyn lastensuojelun avo- ja sijaishuollon sosiaalityöhön. Selvi- tyksen yhteydessä ratkaisusta tehdään lapsivaikutusten arviointi (LA- VA). Selvitystyön lähtökohta on lapsiystävällinen, sillä haasteena las- tensuojelussa on ollut työn organisoimisesta aiheutuva sosiaalityönteki- jän vaihtuminen avo- ja sijaishuollon välillä.

Lapsivaikutusten arvioinnin toteuttamissuunnitelma on vielä alustava. Arvioinnin lähtökohtana ovat keskeisiksi arvioidut lapsen oikeudet ja sosiaalityön organisoimisen vaikutukset lasten oikeuksien toteuttami- seen. Arvioinnissa tulee painottumaan laadullinen johdolta, henkilöstöl- tä, asiakasvanhemmilta ja eri-ikäisiltä lapsilta kerätty tieto. LAVA:n to- teuttamisessa tehdään etenkin pienten lasten osallistumisen varmistami- seksi yhteistyötä Pelastakaa Lapset -järjestön Arjesta voimaa -hank- keen kanssa. Yhteistyö vahvistaa lasten kanssa työskentelemisen ja lasten mielipiteiden kuulemisen ammatillisia valmiuksia.

Sosiaali- ja terveyslautakunta toteaa, että lapsiystävällisyys ja osalli- suus toteutuvat osana sosiaali- ja terveyspalveluja sekä lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Lapsiystä- vällisyyden vahvistamista voidaan tehdä nykyisissä rakenteissa muiden toimialojen ja toimijoiden kanssa. Tämän vuoksi sosiaali- ja terveyslau- takunta katsoo, että liittyminen tähän Lapsiystävällinen kunta -malliin ei ole ajankohtaista.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

YK:n Lasten oikeuksien sopimuksen neljä yleistä periaatetta, syrjimättömyys, lapsen edun huomioiminen, oikeus elämään ja kehittymiseen sekä lapsen näkemysten kunnioittaminen, huomioidaan sosiaali- ja terveystoimen toiminnassa. Varhainen tuki lasten tarpeiden toteuttamisessa mahdollistaa hyvinvointi- ja terveyserojen kaventumisen ja luo pohjaa tasa-arvoiselle yhteiskunnalle ja lasten vaikutusmahdollisuuksille. Syrjäytymistä tulee ehkäistä ja siihen tulee puuttua monialaisena yhteistoimintana. Lasten ja nuorten oikeuksien ja tarpeiden huomiointi sekä osallisuuden mahdollistaminen luo pohjaa hyvinvoivalle yhteiskunnalle myös tulevaisuudessa. Lasten ja nuorten hyvinvointi nivoutuu vahvasti perheen hyvinvointiin, joten lasten edun tarkastelussa on tarpeen huomioida myös perheen hyvinvoinnin näkökulma."

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali- ja terveyslautakunnalta lausuntoa kaupunginhallitukselle valtuutettu Fatim Diarran ym. aloitteeseen 31.5.2019 mennessä. Lausuntoa on pyydetty lisäksi kasvatus- ja koulutuslautakunnalta, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnalta sekä kaupunkiympäristölautakunnalta.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Tarja Saarinen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 48248
tarja.saarinen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuustoaloite Lapsiystävällinen Helsinki 2020

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano